

VINDICIAE
PRO PRIMO QUINTO
DE POTESTATE PONTIFICIS
TEMPORALI

Ad CAPUT IV.

In quatuor primis capitibus hujus libri Bellarm. probat 1. Papam non esse dominum totius mundi. 2. Non esse dominum orbis Christiani. 3. Non habere de jure divino directe ullam mere temporale jurisdictionem. Amesius 4.: « Vere quidem hoc dicitur a Bellarmino. Sed contra sententiam et proximam Papæ, contra testimonium commune omnium Canonistarum, et contra autoritatem maximorum Theologorum Pontificiorum, siue Alex. Carrerius prolixo ostendit lib. II. de potestate Papæ: ubi etiam hanc opinionem Bellarmini operose confutat, et ejus nomine ipsum Bellarminum inter impios politicos aut hereticos ponit; et cap. 5. anathema ipsi non dubitat denuntiatur; approbante Cardinale, cui liberum suum inscriperat, et ipso Papa, cui palpus istum obtrudebat. Imo non desunt inter ipsos Jesuitas, qui publicis scriptis opponant sese Bellarmino. Sic enim Azor. part. 2. lib. IV. c. 49. » Concludimus veram esse canonici juris interpretatum sententiam, Romanum Pontificem habere utramque potestatem, spirituale et temporale etc. Mibi non placet modus loquendi, quo utuntur Victoria, Sotus (*Bellarminus*), qui insinuare videntur, penes Papam solum esse unam potestatem spirituale, non temporalem etc. In jure autem canonico absolute et simpleiter dicitur: Papam utrumque gladium habere, spirituale et temporale, jure quidem et habitu, quamvis usu et actu non nisi in certis quibusdam casibus. Resp.: Hactenus Amesius solleme suum tenet, hoc est, confundit subdole, et veris falsa permiscet; his tamen nimium prævalentibus. Nam

1. calumnia est: Bellarmini sententiam esse contrariam sententiae et praxi Papæ. 2. Falsum est in re ipsa omnes Canonistas contradicere Bellarmino, cum citato loco Azorius iterato fateatur oppositum, dum ait: « Hec sententia ejus quibusdam juris canonici interpretibus propria esse videatur, ex ipso iure aperte colligitur; quod ab ea ipsi Scholastici Theologi non dissentunt, nisi verbis et sermone dumtaxat ». Et infra: « Ex his colligunt (Sotus, Victoria) ac ingenue fatentur, idem penitus re docere istos autores, quamvis non verbis, quod Canonici juris periti etc. » Unde patet 3. quam immanis sit illa Cretensis hyperbole, cum ait Bellarmini sententiam esse contra auctoritatem maximorum Theologorum Pontificiorum. 4. Sycophantum, cum Alexandrum Carrerium adducit tamquam communem sententiam Canonistarum et Theologorum suffragantem, et a Cardinali ac Papa approbatum. Oppositum constat esse verissimum. Nam ut ex P. Andrea Eudemon-Joanne in cap. 2. ad epist. Casauboni pag. 12. notavi in 1. part. Irenici Anti-Calixtinii cap. 5. n. 5. illi aliquorum Canonistarum opinio (quam et Theologis non maximis secuti sunt Augustinus Triumphus, et Alvarus Pelagi) grande prejudicium contra se tulit: cum Joannis Marra Neapolitani, et Alexandri Carreri libri nimium de potestate Papæ exhibitantes, Rome edicto publico a Congregatione Cardinalium et nutu Papæ proscripti et dannati sint. Ut vel ex hoc exemplo luce meridiana clarus appareat, quibus fabulis suis pascat Amesius; qui miseri, modo es Papæ adverseris, mox sua ut mera Evangelia amplectuntur, et venerantur. Ubi et nota: Carrerium jurisconsultum, non Theologum fuisse.

Ad CAPUT VI.

Probat hoc cap. Bellarminus: Habere Papam, in ordine ad bonum spirituale, summam potestatem disponendi de temporalibus rebus omnium Christianorum. Amesius 1.: « Quod una manu abstulit Papæ, altera dat. Nam 4. Summa potestas coactive disponendi de temporalibus est dominium in temporalia. Dum igitur tribuitur Papæ: constitutus dominus in temporalibus, quod antea fuit negatum ». Resp.: Potestas illa est dominium propriatis, nego; Jurisdictionis, concedo; adeoque Papa proprie et stricte non est dominus (uti communiter sollet accipi) qui possit ad suum commodum quovis modo salva justitia disponere, etiam res illas penitus destruendo. Amesius 2.: « Si nulla in re differt potestas Papæ a proprio et directo dominio, nisi in fine, aut ordine ad finem (que est unica distinctionis ratio, quam hic indicatur), tum formaliter et essentialiter non differt. Papa ergo a Bellarmino fit dominus orbis Christiani, quoad essentiali et formale rationem dominandi ». Resp.: Hee cavillatio patet ex proximae dictio de dominio proprietatis et jurisdictionis. Cetera vero omnia, que hic multiplicat, nihil plane laedunt Bellarmini assertione. Quid enim ad rem facit: quod multa temporalia ad bonum spirituale immediate dirigere non possit Papa magis, quam principes politici? mediate autem ad spirituale bonum omnia dirigere non minus debet ac possit principes politici quam Papa? Item, quod « Christiani aequo completo dominium habeant in bona sua, quam infideles ». Hoc enim verum tantum est respectu concivium. Sicut autem respectu reipublice tenentur singuli pro bono communis, privati sui commodi et bonorum jacatur facere: ita cum honor Dei et bonum Ecclesiæ exigit, tenentur omnes etiam reges exponere se et sua, vi alti illius Domini quod habet Deus in omnia, et quia sic exigit necessitas Ecclesiæ animarumque salus; cui universaliter procurandæ cum vicaria auctoritate præsatis Papa, ideo habet ipse indirectam potestatem in temporalia, ut patebit ex argumentis, que frustra arrodit Amesius. Quae ex S. Thoma, Bozio, Carrerio, Azorio, Cajetano, et Bonaventura recitata, non ferunt Bellarminum, qui nusquam asserit, omnes et singulas obligationes et jura sub-

esse nutui Papæ; immo ne Carrerius quidem, qui aliquoquin enormiter excessit, talem illimitatam potestatem Papæ arrogavit. Unde fumos Amesius vendere patet.

Ad. CAPUT XVI.

Indirectam potestatem Papæ in temporalibus, probat Bellarminus: 1. Potestas civilis subjecta est potestati spirituali. Nam 4. finem habet subordinatum. 2. Sunt inter se haæ potestes connexæ per dependentiam: sed spiritualia non dependent a temporalibus; ergo haæ ab illis pendunt, illisque subjiciuntur. 3. Si temporalis administratio impedit spirituale bonum, omnium iudiciorum tenetur princeps temporalis mutare illum modum administrandi. Amesius 4.: « Quin potestas civilis spirituali debeat esse subjecta, modo spirituali, id est, ut Sorbonici interpretantur, suasive, directive, et conformiter ad ministerii Ecclesiastici naturam, nemo Christianus potest dubitare. Sed inde nihil concludi potest vel pro Papa, vel pro Ecclesiæ auctoritate, in poenis temporalibus irrogandis ». Resp. 1. : Falso citantur Sorbonici pro Lutherano-Calvinistica ista interpretatione. Legantur qua contra Philippi Marnai (Calvinistarum in Gallia Papæ) mysterium iniuriant prefatur Doctor Sorbonicus Leonardus Coqueus, ubi commentum hoc Amesianum ait esse: « meritis somnia, et vanas imposturas, ridendas magis quam confundandas, etc. » Verba ejus recitavi in 1. part. Irenici cap. 5. §. 2. Resp. 2. : Argumentum Bellarmini probat non tantum suam directionem in bonis, qui charitate aguntur, sed etiam gravem compulsionem in eos, quos timor corrigit, aut alias mediis efficacibus ad officium quoquo modo reducit. Valde enim imperfecta esset respublica Christiana, si sibi non possit consulere, nisi quantum suasionibus dulcibus potest impetrare. Interim haud opus est, nec nullatenus conveniens, ut ipse Papa vel Ecclesiæ per se irroget temporales penas et coactiones. Unde recte S. Bernardus dixit: « Etiam temporale gladium esse Ecclesiæ, non quidem ejus manu, sed nutu stringendum, cum opus est ». Amesius 2.: « His iisdem rationibus æque speciosa probat Carrerius, Papam directe habere potestatem omnem temporalem ». Resp.: Quam speciosa, immo quam foeda et deformia sint ejus argumenta, videre licet apud P. Gretserum hic,

Amesius 3. : Simili plane ratione probari possit, medicos habere temporalem potestatem in omnes opifices illos, quorum opera in his rebus collacatur, quae ad victum, vestitum, et vita conservationem spectant, quia sanitati ac vite conservationi, cui medicorum est invigilare, subordinantur ». Respond. : Transeat haec rationis similitudo iuxta logicam Lutherano-Calvinistico-Quodlibeticam. Quis unquam somniavit, medicos habere jurisdictionem in agrotos, ut possint illis praecipere? Et quis febi corruptus deliravit, jurisdictionem eam extensem etiam ad fabros, pecunarios, cereviciarios, coquos, etc., qui corpori servando et fomento artes suas applicant? Alensis citatus loquitur de aliis, Amesius de eisips.

II. — Bellarm. : Respublica ecclesiastica debet esse perfecta, et sibi sufficiens in ordine ad suum finem consequendum. Necesaria autem est ad finem spiritualem potestas utendi et disponendi de temporalibus rebus. Amesius 1. : Ecclesia, nisi una cum Christo spectetur, non est resp. perfecta, ne quidem quod statum integrali. Quero ego: Quid ergo ei deest, cum habeat caput homogeneum et subordinatos gubernatores, cum decenti ordine, et functionum diversitate? Quid, inquam, tali militanti contui sensibile deest? Amesius 2. : Non sibi sufficit per se, sed suam sufficientiam per fidem apprehendit in Christo sitam ». Respond. : Non hic questio est de auxiliis internis et spiritualibus, sed de iis, quae ad externam bonam gubernationem pro salute animarum requiruntur. Apprehensio illa fantastica similis est ei, qua fatuus apprehendit se sapientem, ut alibi monstrabitur. Amesius 3. : « Per media visibilia non potest omnes difficultates superare ad finem suum consequendum, sed Deo fidei protectori se commendat, etc. » Respond. : Quis hoc nescit? Sed et quid hoc ad rem? Amesius 4. : Non est necessarium ut ipsa Ecclesia habeat potestatem de temporalibus disponendi: quia Deus habet et exercet potestatem omnia in ejus bonum convertendi ». Idem est ac si dicam: Causa prima sufficit: ad quid ergo fingantur secunda? sterfamus in aurem utramque, Deus facit totum! Nempe hoc est arcanum illud magnum sapientie Calvinistica! Amesius 2. : « Sorbonici in libello de ecclesiastica et politica potest. sect. 13. recte respondent. Omnis sufficientia politice ecclesiastice ab observatione mandatorum

Dei, non a jure gladii, aut monarchia temporali petenda est, Matth. xxviii. vers. 20. » Respondeo: Eximii illi Dioscuri (ut eos vocat Andreas Duvalius Sorbonicus Theologus in egregio opere de Summo Pontifice) sunt excrementa Sorbonæ; nempe Simon Vigorius, ne Theologus quidem, nedum Sorbonicus; et Edmundus Richerius, Theologus quidem, sed erroris convictus a Sorbonicis, qui palinodium cecinit, ac libellum illum de ecclesiastica et politica potestate anno 1612. editum, ac a Cardin. Perronio Archi-Episcopo Senonensi, et pluribus aliis, damnatum et proscripsum, ipse quoque dannavit, eamque declarationem consignavit Eminent. Cardinali Richelio; ut refert Henricus Spendens Gallus Appamiarum Episcopus in Continuat. Annal. anno Christi 1629.

III. — Bellarm. : Non licet Christianis tollare regem infidelem, aut hereticum alias pervertentem. Sed judicare de talibus pertinet ad Papam; ergo etiam judicare, regem esse depонendum. Amesius 4. : « Falsa est propositio, sicut Scriptura ubique clamat. Ast ubi sic clamat? Oppositum potius scimus eam clamare, cum jubet auferre malum de medio nostri, I Cor. v. vers. 13. Amesius 2. : Falsam esse assumptionem antea fuit probatum ». Sed et ostensum viissim, eam probationem feculaneam et energem, nostram vero convincere. Arbitratus cordatus quisque nullo affectus aut mentito laborans. Amesius 3. : « Ex propositione et assumptione concessa, conclusio non sequeretur. Quamvis enim monetarii si judicare de moneta, non est tamen ejus iudicium ferre in monetæ adulterantes ». Resp. : Disparitas manifesta est, quia monetarius non habet jurisdictionem in falsariis; at Ecclesia in suo capite visibili competit jurisdictione in omnes fideles, cum alius iudeest, uti deest, cum rex nullum in terris agnoscit superioriē politicum. Bellarmius: Non licet Iudaïis eligere regem non Iudaicum, Deut. xvii. vers. 15. Eadem autem est ratio apud Christianos tolerandi, aut non depонendum Non-Christianum, quae fuit apud ipsos eligendi Non-Judeum. Amesius 4. : « Electio et depositio regum non pertinet ad Ecclesiam, sed rempublicam Iudaicam, id est, non ad Iudeos, qua ecclesiastica, sed qua politicae societatem constituebat. Elegi non debent multa, quae tamen licet possunt fieri ». Resp. : Quod dicit Amesius, non probat vel unico Scripturæ dicto. Certe

id pertinuisse ad Ecclesiam, non ad politiam Iudaicam, argumento est hanc levi, quod Saul et David primi reges per Samuelem, non vero per procerum Hebraeos constituti fuerint. Verum quidem est: « Tolerari posse quae non debent eligi », sed tunc demum, cum tolerantia non est nocentior bono communis, quam averruncatio et excusio iugis molesti et perniciosi; vice versa non erit laus patientie, sed languor et defestabilis ignavia in promovenda Dei gloria et animarum salute. Amesius 2. : « Ipsi Iudei Cesarem tolerare a Christo docentur ». Resp. : Esto. Sed nec Caesar Iudeos solebat pervertere, neque hi erant resistentes. Amesius 3. : « Integra et propria ratio, quare solus Israelita debuit eligi in regem inter Iudeos, non fuit periculum idolatriæ, ut Bellarm. fingit: nam proselyti etiam excludebantur ». Resp. : Si ea ratio non est adequa illius legis, quanam alia erit? Certe etiam alienigenis merito poterant accenseri proselyti, sicut et neophyti Episcopatu arce Apostolus. Præsumpto quo universitas erat contra alienigenas, non mox extinguebatur, dum quis eorum siebal proselytus. Amesius 4. : « Primi Christiani tolerabant multis Neronem ». Resp. : Id factum, qua tunc ipsa decant viri: aliqui enim potuerint sibi iure constitutere Magistratus Christianos; quod patet ex I Cor. vi. Amesius 5. : « Ecclesia igitur per aliquot secula (ex Bellarmini sententia) non fuit resp. perfecta, neque vires habuit necessarias ad finem suum consequendum ». Resp. : Sit ita quod statum externum. Illam vero imperfectionem extarnum reipublice supplevit copiosa gratia Dei, qua confortabantur innumeris ad plantandam et fundandam sanguine suu Ecclesiam, quam postea in florenti statu, cessante persecutione turbine, visebatur sub plis imperatoribus. Unde et Musæus nuper, una cum aliis Lutheranis et Calvinistis, distinguendum sibi censuit « inter Ecclesie statum liberum seu proprium et florentem; ac inter statum ejus accidentalem sive tyrannide pressum ». Amesius 6. : « Si virium defectus fuisset causa tolerationis, tum talium imperatorum gubernatio non fuisset precibus Ecclesiae juvanda, ad quod tamen Paulushortat I Timoth. ii. vers. 2. » Resp. : Cum Apostolus iubet orationes fieri pro regibus, etc., ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate, etc. sine dubio non loquitur de persecutoribus, sed de principibus pru-

denter et juste rem publicam administrantibus, quales non erant illi Neronis. Et certe epistola illa prior scripta ad Timotheum est intra quinquennium illud laudatissimum Neronis, a quo sequentibus annis nimium degeneravit, ut proinde de illo merito dicat Tertullianus in Apologetico: « Primus Nero in Christianos ferocissime legitur gladio. Sed tali dedicatore damnationis nostre etiam gloriamur ». Amesius 7. : « Hac ratione subiectio fuisset ipsis prestanda solum propter iram, non etiam propter conscientiam: quod idem Apostolus negat. Rom. xiii. vers. 3. » Resp. : Non sequitur. Eraat enim illi tyrannus, non invasores justi alias imperii: non poterant ergo singuli privati justis eorum legibus et præceptis denegare obedientiam, nisi postquam Ecclesia Christiana judicasset, debere hic et nunc se in libertatem asserere, vim vi repellendo; quod noluit prius saculis, ut ita copioso Martyrum cruce fortius fundaretur Ecclesia. Carrerius ab Amesio senior et modestior Bellarmino pronuntiatus, idem in hoc sentit. Nam nec Bellarm. negat, « legem Christianam neminem » (Gentilium etiam) « suo iure aut domino privare ». Quis autem dubitat vim iustam, per se loquenda, deers Christianis repellere? nec habere Gentiles dominium aut jus perseundi Christianam religionem. Mirum vero est, quam Amesius hic sic indulgens in tyrannis gentilibus tolerandis, qui cum de Catholicorum principum imperio agitur, de eorum iugo executingendo, immo idolatria Antichristiana funditus extirpana, est vindicta acerrimus cum suo M. Calvino, Mornao de Plessis, Parao, etc., Puritanis; qua de re infra tom. 2.

IV. — Bellarm. : Reges et principes omnes Christiani, pacto vel expresso vel tacito, sceptris sua subjecerunt Christo, et etiam sub pena regni perdendi pollicentur se defensori Christi fidem; ergo si sunt heretici, possunt ab Ecclesia judicari et deponi. Amesius: « Subjecerunt animas suas etiam Christo, sub pena mortis et omnis generis cruciatus: non tamen sequitur inde, vel Papam vel Ecclesiam posse istas penas illis infligere: Eadem ratione concludere possit Bellar. Papam posse omnes suis bonis privare, et postea mortis ferre sententiam in omnes Christianos non christiane viventes ». Resp. : Hoc non video quomodo inferatur, nisi beneficio logicæ Calvinistico-Quodlibetica. Depositionem enim Princeps Ecclesiam

evertere molientis, merito Papa decernere potest, ob Ecclesie pacem et animarum salutem. Privatio autem honorum, et mors illata omnibus non Christiane viventibus, per se loquendo directe, immediate, et ordinarie non evertit Ecclesiam, aut grande ei nocumenum inferit.

V. — Bellarm. : Pastor necessaria est potestas lupos arcendi omni ratione qua poterit : arietes furiosi reculendti, et oves pascendi, ita ut eis convenient. Ergo si ex ove fiat lupus, aut aries noxius, potest arceri a pastore. Amesius 1. : « Cuilibet plebanio Pastor magis ista convenient, quam Papae ». Resp. : Si nuda assertio sufficit Amesio, quidam simplex inficiatio sufficit quoque nobis? Interim videtur tacite concedere, bonum esse Bellarmino argumentum, dummodo pastor sit bonus. Amesius 2. : « Hec faciendo sunt a pastore licite, et jure pastorali. Vel igitur nihil dicitur, vel petitur quod est ». Resp. : Sine dubio licite facienda sunt. Cur vero petitur principium, cum dicatur, quod pastor debeat lupos arcerre quovis modo licito? Cur non licet excommunicare notorium hereticum? omnibusque aliis praepare, ne cum eo ullatenus in spiritualibus et temporalibus communient? Quid hic illicet? Amesius 3. : « Potestas harum rerum non magis est necessaria pastori, quam vires, illas exercendi ». Resp. : Nego assumptionem. Habet enim quisvis Ecclesie pastor in actu primo jus et potestatem pascendi, et defendendi gregem suum; quantumvis in actu secundo ob virium defectum et obscurula ineluctabilia frustraneum esset. Potestas illa legitima semper supponitur in omni legitimo principe; at non vires.

Ad CAPUT VIII.

Confirmat hoc capite Bellarminus assertionem suam XII. Exempli I. ex II Paral. xxvi. vers. 48. et seqq. ubi rex Ozias fuit ad arbitrium Sacerdotis separatus, et consequenter auctoritate regnandi privatus propter lepram corporalem. Ergo potest idem nunc Papa propter lepram spiritualem. Amesius 1. : « Si agendum sit exemplis ex Vetus Testam. petitis, antiquior et firmior est instantia, quae perficit a Salomone rege, judicante et deponente Abiathar Sacerdotem Summum, III Reg. ii. vers. 27. » Resp. : Vel in lege veteri, utpote temporalia magis quam spiritualia spectante, Pontificem in politicis

et criminalibus regi fuisse subjectum, sicut rex in sacris suberat Pontifici; vel certe Salomon non ut rex, sed ut Propheta et executor divine justitiae Abiatharem exauctoeravit. Et hoc iuxta Amesium. Amesius 2. : « Ozias non fuit auctoritate regia privatus, sed usu ejus in ordinaria procuratione regni ». Resp. : Esto. Id tamen auctoritate Pontificis actum. Amesius 3. : « Neque facta fuit ejus separatio ad arbitrium Sacerdotis proprie, sed Dei ». Esto et hoc. Arbitrium enim Dei et Pontificis optime in hoc conveniunt, alterum ut Princeps, alterum ut Minister. Amesius 4. : « Neque consequenter fuit regno privandus, quia separatus potuit per alios regere. Bellarm. enim tribuit Papa, quod posset per alios Episcopos munere defungi ». Resp. : Neque hec evasio proficit, nusquam enim vel leviter hoc ex Scriptura colligitor; nec illa administratio vicaria alias ab Amesio probatur.

II. — Bellarm. : Joiada Pontifex jussit, ut Abiathar interficeretur, et Joas rex crearetur. II Paralip. xxii. vers. 11. Amesius 1. : « Athalia non fuit legitima regina ». Ideo etiam eam ejici et occidi voluit Joiada, quod inique ineraserit regnum, legitimo harende excluso: maxime vero quod simul impia esset, et religione perniciosa. Amesius 2. : « Non fuit a Joiada solo deposita, sed a tota congregatione confederata ». Sed tamen auspicio Joiada Pontificis id factum; quod sat est. Amesius 3. : « Joiada quae fecit hac in re prae ceteris, non fecit ex singulari potestate Sacerdotum, sed tamquam primaria auctoritate politica inter Judaeos, qui etiam ex affinitate, que regum haeredem attinebat, singularem habuit eius tutelam ». Resp. : His omnibus (excepto ultimo de affinitate) non suffragatur Scriptura, adeoque petit Amesius principium. Amesius 4. : « Conclusions ex isto exemplo sequentia puden aliquo modo ipsos Pontificis. Non enim dicere solent (quidquid sentiant ac faciant) licere Papa pro arbitrio suo iubere, ut reges interficiantur aut interficiendos esse reges ad arbitrium Papae ». Resp. : Sicum hoc non dicimus, ita nec sentimus, nec facimus, ut calumniari solent sanguinarii Puritani, (ac praecepi Independentes, qui illustri exemplo Caroli Stuardi regis Britanni ante 12. annos patraroni ipsi, quod Catholicos solent affingere). Conclusionem vero illam, non nostra, sed Calvinistico-Quodlibetica dialectica ex facto insert; quam nos ut improbam ex-

plodimus. Quis enim sani cerebri sic arguat: Joiadas gravissimis de causis depositus Athaliam, quae regum et inique invaserat, et impie tyranneiceque administrarat. Ergo Summo Pontifici licet ad arbitrium quemvis deponere?

Porro cur Amesius ad alia 10. exempla Novi Test. penitus obmutuit? 1. S. Ambrosii, qui Theodosium Magu. ob eadem Thessal. excommunicavit, et adegit ad legem politicanam ferendam? 2. S. Greg. Magni, qui excommunicavit reges, antistesites etc. monasterium S. Medardi invadentes, eosque dignitate et honore privavit. 3. Gregorii II. 4. Zacharie. 5. Leonis III. 6. Gregorii V. 7. Gregorii VII, etc.

Ad CAPUT IX.

« Haecenius, inquit Amesius, actum est de potestate Papae ingenita: sequitur alia potestas temporalis, Papa et Episcopis ejus ab aliis donata, vel ab ipsis acquisita ». Porro Bellarminus hic 4. probat: Non repugnat, Pontificem simul esse Principem spiritualem et temporealem alieum provincie, exemplis Melchisedechi, Primogenitorum Noe, Abrahami, Mosis, Heli etc. Amesius 1. : « Princeps spiritualem propter Deum, Christum, nullus est, nisi forte diabolus ita vocari possit propter spiritualem nequitiam. Ephes. vi. vers. 12. et Antichristus quoad spiritualem usurpationem templi Dei. II Thess. ii. vers. 4. » Resp. : Huic blasphemie explodende vel sola Davidis prophethia sufficiat, qui psal. XLIV. vers. 17. ait: « Pro patribris tuis nati sunt tibi filii, constitues eos Principes super omnem terram et. Quod de Apostolis eorumque Successoribus exponunt SS. Athanas., Orig., Ambros., August. etc. faventibus etiam Jenensis glossis. Amesius 2. : « Repugnantia hujusmodi rerum variam considerationem admittit. Quae non absolute repugnat in essentia et natura sua, possunt tamen repugnantiam habere ex institutione Dei superveniente: et que uno saeculo, vel toto etiam illo spatio, quod Christi adventum precessit, non repugnabat, postea tamen possunt repugnare ». Resp. : Annuius hand inviti. Ostendatur ergo illa repugnancia ex arbitrio Dei orta. Amesius 3. : « Ex legis natura tempore ad Evangelicum tempus, non sequitur argumentatio paritatis, cum omnia sint disparia etc. ». Largiamur etiam hoc, et quidquid de Mose, Heli, Ma-

habebitis proseguitur. Fatebimur, non valere argumentum ab illis ad nostros Pontifices, si repugnantiam ex lege Dei in Novo Testamento monstraverit; sed absque tali lege monstrata, frusta verba multiplicat Amesius. Nec difficultates, quas praecipue in Papa exaggerat, plus probant, quam arduum esse, ut quis utroque munere simul bene defungatur; minime vero esse impossibile. Sed ecce post declamatoriam dissertationem profert arietem ineluctabilem, cum ait: « Omnis exemplis illis a Bellarm. allegatis etc. efficacius multo probatur, conjugum sine ulla repugnancia Ecclesiasticis hominibus convenire; quod tamen Pontifici negant ». Itete fecisset Amesius, si hoc, argumento valido evicisset: nuda enim ejus assertioni, qua sexentes factum refallit, nefas est fidem adhibere; et oppositum tom. 2. ostendet, ubi de celibatu Sacerdotum.

II. — Bellarm. : Potestas Ecclesiastica et politica non sunt contraria, sed utraque est bona. Ergo simul in eodem subiecto esse possunt. Amesius 1. : « Conjugium etiam est bonus. Ergo hac ratione convenit Pastoriibus Ecclesiasticis ». Resp. : Universaler et abstracte loquendo, posset hoc totem admetti, ut permittit in Sacerdotibus Gracis, etiam ante schisma, licet cum modice indecoro ejus status. Lege tamen ecclesiastica saltem et apostolica in Occidente semper fuisse vetitum Sacerdotibus conjungere se matrimonio, patebit infra. Amesius 2. : « Non sola contraria illa, que sunt bona et mala, sibimet invicem in eodem subiecto repugnant, sed et disparata bona, que uni et eidem simul non possunt convenire. Sic Actor. vi. vers. 2. Durare in precibus et administratione sermonis, et ministrare mensis, opponunt ut repugnantia, quamvis utraque sint bona ». Resp. : Facile damus non tantum contraria et disparata, sed etiam ejusdem plane rationis munera nimium multiplicata obrueri, et destruere se invicem. Hoc autem non necessario in Summo Pontifice fieri, ut antiquiora exempla desint, vivo suo exemplo orbi ostendit Alexander VII, ut praelare demonstrat eminent. Card. Pallavicinius lib. XXIV. cap. ult. historias concilii Tridentini. Amesius 3. : « Bona illa, que sunt imperfectorum, non convenientiis qui sunt in statu perfectionis. Unde etiam inter Pontificios, qui Religiosi vocantur, abrenunciare tenentur, non tantum potestati omni civili,

sed et propriis suis facultatibus. Sed potior et perfectior est status perfectionis Episcoporum quam Religiosorum. Repugnat igitur etiam haec ratione, ut Episcopi et Prelati Pontifici potestate politica exercant». Resp.: Plus hinc non efficit, quam repugnare perfectioni et functioni Episcopali, ut se immerget politicus negotiis, et sit magis his deditus, quam functionibus spiritualibus. At plane nulla est repugnatio, ut excelsam et valde universalem inspectionem et curam habeat simul etiam de temporalibus: non quidem per seipsum illa tractando, sed per homines peritos et fidèles. Quid, queso, in hoc est imperfectionis? Locum hic habet illud S. Bernardi: « Aliud est incidenter in ista excurrere; aliud vero incumbere istis».

IV. — Bellarm.: Unus rex praesesse potest togatis et armatis, quamvis pax et bellum magis sint diversa, quam bona temporalia et spiritualia. Amesius 1: « Diversitas rerum non est ratio repugnantie in istis administrationibus, sed diversitas ipsarum administrationum, prout a Deo sunt ordinatae, et ab hominibus debent, earum naturae congenerunt, impleri ». Resp.: Ubi scripta est illa Dei ordinatio, quam toties crepat et numquam exhibet Amesius?

IV.—Bellarm.: Potest unus rex gubernare diversissima regna, et unus Episcopus plurimas Ecclesias. Ergo unus homo potest regere unum Episcopatum et unum Principatum. Amesius 1: Hac ratione æque concluditur, Principem posse esse Episcopum et Episcopum posse esse Principem». Si ita in sensu materiali ac identico, non formaliter. Amesius 2: « Non est ratio regnumorum duorum et Ecclesiae cum Principatu. Duo regna sub una formaliter ratione comprehenduntur: sed administrationis politice et ecclesiasticae varia est forma, essentia, et natura ». At reguntur una et eadem prudentia, justitia, religio etc. nec repugnat virtutum illarum cumulata possessio in uno eodemque homine. Tota autem dexteritas in eo est, ut Princeps talis, temporalia pleraque, maxima minutiora et particularia, per subordinatos gubernet; sicut etiam facere deberet Episcopus, pure respectu sua familie. Amesius 3: « Ut unus homo plures Episcopatus retineat, fatetur Bellarmius esse perniciosissimi exempli ». Resp.: Neque nos diffitemur, neque putamus unquam permittendum, nisi Ecclesie necessitas, aut magna utilitas ita exigat. Amesius 4: « Fatetur etiam Bellarm. nul-

lum esse tam exiguum Episcopum, qui possit per seipsum sufficere ad concionandum, et sacramenta administranda in tota sua diocesi. Repugnat igitur maxime, ut alii etiam negotiis semelfipsum implicaret, et sic novo opere suos humeros opprimere, qui priori ferendo impar fuit. » Resp.: Concedendo totum, si implicare proprie et in rigore sumatur: si vero pro eo, quod S. Bernardus dixit: « incidenter excurre, » et velut excelsum motorem, et rotam supremam, subordinatas rotas in officio continere, nihil evincit Amesius.

V. — Bellarm.: Pii homines fuerunt, qui Episcopis donarunt Principatus sæculares, et ea de causa præcipue a tota Ecclesia commendati sunt; ut patet de Constantino et Carolo Magno etc. Multi etiam et Pontificum numero, qui principes ecclesiastici et politici simul fuere, sanctificaverunt, et miraculare clarerunt. Vide recognit. n. 41. Amesius: « Pius etiam fuit David, qui impostruit arcam planstro devehendam: et plus Uzza, qui manum suam admovebat eidem, II Samuel. vi. Haec tamen facta improbata fuere. » Resp.: Illud Ozæ factum improbatum fuisse, quid mirum, cum directe repugnaret legi divinae, Num. iv. diserte præcipienti, tam arcam quam altaria, mensam, et candelabrum catæteraque vasa Sanctuarium, humeris Levitarum Caathitarum portari debere. Ostendant Puritanii hic similem proibitionem. Neque vero Ozæ ulli legitim sanctitatis laude doruisse, vel miraculis clausuisse. Impertinens ergo evasio Amesius.

VI. — Bellarm.: Etsi absolute forte prestat, Pontifices tractare solum spiritualia; tamen propter malitiam temporum, experientia clamat, utiliter necessario, et ex singulari Dei providentia, donatos fuisse Pontifici aliisque Episcopis Principatus aliquos sæculares. Amesius 1: « Malitia temporum non mutat institutionem Dei. Adversus istam malitiam temporum, sic instruit Apostolus Episcopos, ut eo diligentius et magis instanter in officia spiritualia incumbant, II Tim. iii. non ut temporali potestate se muniant ». Resp.: Malitia temporum arcenda non unum tantum servit remedium. Si bonum est illud Apostoli (uti sine dubio optimum est), non ideo malum est hoc. Non minus ridiculum est, velle eundem statum Ecclesie quovis tempore urgere, non magis ac si infantulo, adolescenti, viro adulto etc., eamdem plane agendi rationem quis velet im-

pone. Amesius 2: « Degeneratio Ecclesiastici status in mundanum, et protestatum confusio, magna pars est malitiae temporum, et aliarum partium cause procreans et conservans. Hoc experientia ipsa clamat, ut ea de re piis quam plurimis jam olim gravissimas, extorserit querelas, et conciliis quibusdam sanctiones varias, mentem jam Ecclesiastici aliquo modo sufflantianas. » Resp.: Degeneratio illa in mundanum statum improbatum ab omnibus probis; sed abusus rei non tollit usum, aliquoquin etiam Episcopatus, et sacerdotio, qualiter in primis saeculis constituta erant, tolli deberent; quod nemo nisi manifeste impii approbabunt. Legantur quea ex SS. Cypriano, Basilio Magno, Gregorio Theologo etc., in hanc rem recitavi in 4. part. Irenici Anti-Calvinisti cap. 6. num. 4. et apparebit, recte pronuntiassae Card. Pallavicinum: ad comedias et poetas spectare, queri de presenti ævo, et prisa velut aurea præsentibus ut luteis conferre. Vtis sunt, fuerunt, et erunt, quādūdū homines. Abusus, qui velut zizania semper sponte crescunt inter mortales, semper magna diligenter corrigendū sunt, non vero ideo bonus unus damnandus.

Ad CAPUT X.

Solvuntur hic argumenta Puritanorum; Dico Puritanorum, quia hic error videtur illorum proprius, qui Calvinum stricte sequentes, omnem etiam hierarchiam ecclesiasticam damnant. Unde Lutherani et Anglo-Papiste, prorsus hic silent, immo potius refragantur haud obscure Puritanis. Certe Saravia, Sutivius, et præter alios Sacramentarios et Calvini schola complices, intra paucos annos Henricus Hammonius justo combatte contra Blondellum Gallum, principatum illum Ecclesiasticum ex SS. Scripturis et Patribus asservit, quem una cum Principatu politico funditus hic sublatum ivit Amesius, credens pauculus illis Christi verbis Matth. xx. vers. 26. *Vos autem non sic;* illum penitus difflari. Atque ad responsionem Bellarmi, quod Dominus eo loco solum instituerimus principes ecclesiasticos, docuerit, debere eos, ut tales sunt, præesse subditis non more regum et dominorum, sed more patrum et pastorum: unde haud sequitur, non posse unum et eundem esse Episcopum et principem. Ad hoc, inquam, replicat Amesius 1. « Principatus Ec-

clesiasticus prohibetur, non instituitur hoc in loco; sicut ante fuit declaratum ». Sed rectius hoc invertitur, dicaturtur: Principatus ecclesiasticus instituitur, non prohibetur hoc in loco; qui tamen principatus revera non est nisi ministerium. Ita nobiscum videntur sentire, contra Puritanos, omnes reliqui Lutherani et Calvinistæ: unde Jenenses in suis Biblis vernacula glossatis illa verba sic exponunt: (vos Apostoli cum aliis Ecclesiæ ministris non debetis dominari et regimini affectare, sed qui arte, scientia, experientia, aliisque donis alios præcellit, tam se exhibeat humiliè, ac si esset omnium minimus; et qui vult esse primus, ac aliis in Ecclesia Dei præpositus est, debet quoque tanto amplius dona sua in obsequium aliorum impendere). Nimurum memores fuere boni illi glossatores, quod Lutherani in Saxonia principatus tenerent, titulo Archiepiscoporum, et Episcoporum; utrumque officium, ecclesiastici et politici principis sibi arrogantes. Et in Anglia idem prorsus sentiunt, et ipso facto probant tot Archiepiscopi et Episcopi totius regni, cujus simul sunt proceres. Quorum causam ut justam defendit Saravia Calvinista in libro de diversis ministrorum gradibus, contra Puritanos contendentes: « Civilium jurisdictionem, exterrum splendorem in titulis, in comitatu, ac honores, quos feuda annexos habent, non convenire cum simplicitate ministerii etc. ». Respondet vero accurate ad Amesii objectionem ex disputatione discipularum: « Quis eorum videtur esse major? » et responso Christi: *Vos autem non sic;* ac inter cetera sic ait: Etsi domesticae rei necessitas excusat Ecclesie pastorem, interdum curis sæcularibus, et externo manuam labori vacante, multo magis excusat necessitas reipublicæ. Textor, fossor, et arator, Evangelii minister citra violationem sui ministerii esse potest; regius legatus, consiliarius, aut cancellarius esse non potest. Unde, obscurio, in republica christiana nata est hec theologia? Ab amore? An ab invidia? Et ergo et Calvin schola Apologiam pro Catholicis contra Amesium cæteros Puritanos.

II. — Argumentum desumit idem ex Lue. xii. vers. 14. *Quis me constituit judicem super vos?* Et Act. vi. vers. 2. *Non est æquum nos dereliqueremus verbum Dei, et ministrare mensis.* Resp.: Utrique loco monentur Pontifices et Principes, ne minutis et vilibus officiis ita occupentur, ut majora omittere

cogantur; uti Jetro suasit Moysi, Exod. xviii. vers. 19 et seqq. Et S. Bernardus lib. i. de consideratione ad Eugenium, hortatur Papam, ut judicia rerum temporalium alii dimittat, quem tamen sciebat jam tunc Principe quoque temporalem fuisse. Amesius ait: « Hanc Bellarmini glossam esse merem subterfugium, textum enervans, et semetipsum evertens ». Sed revera Amesius mera verba dat, nec quidquam aliud efficit, quam non debere Pontifices incumbere in curiam illam rerum secularium; quod cum Carthus, et Cajetano ab Amesio allegatis, nos ultra largimur; et ut ita fiat unice desideramus. Sicut tamen quisque minister Puritanus non credit se tantulum Evangelio adversari, dum aliquam etiam rei familiaris curam impendit; Ita Episcopi et Summi Pontifices quoque, landabiliiter aliquam sollicititudinem secularium (que tamen spiritualia non obruit, aut obtundat) admittunt. Et hoc est illud S. Bernardi « incidenter excurrere ».

III. — Argumentum petitur ex II. Timoth. ii. vers. 4. *Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus. Quae verba dicuntur Epicopis. Contra Bellarm. Apostolus non prohibet regimen politicum, sed nimiam sollicitudinem circa vitam corporalem. Cura enim vietus paradii intelligitur per negotia secularia. Amesius l. : « Quidquid proprium per negotia secularia hic intelligatur, manifestum est in ratione ad Timothoem omnium implicantia, et ministerium impeditia nominari: atque adeo regimen politicum (ut manus impedimentum) magis prohibetur, quam cura virtus parandi ». Respond. cum sancto Bernardo: *Excurrevere incidenter in ista temporalia, et non sis incumbere, nullatenus implicat animum. Nec mihi dubium ullum potest esse, multo magis implicari negotiis secularibus eos Ministros Lutheranos et Calvinisticos, qui minuto stipendiolo coacti esse contenti (pro pugnula hordei mentiuntur et suggestu), ut de Pseudo-Prophetis loquitur Scriptura, et nihilominus numerosam prolem velut novellas olivarum in circitu mense quotidie conspiciunt; longeque maiores et plures sollicitudinem vestrum experiri in re familiari procurandam et amplificanda, quam multi et Summis Pontificibus circa politicum principatum annexo summo sacerdotio. Considerentur que de regimine utroque Alexandri VII. scribit Card. Pallavicinus loco supra citato. Neque plus Amesius in sequentibus probat; quibus etiam illud**

falsum adjungit quod: « Reipublica cura et negotium sit magis secularare, et magis implicans quem nupliz ». Videantur que S. Chrysostomus insigniter commentatur in I Cor. vii. vers. 25 et seqq. ubi vanitas pronuntiati Amesiani clarissime detegitur.

Corollarium Amesianum.

Quo I. tomum sue enervationis Bellarmianae coronat. Cum, inquit, « ex Bellarmi sententia » Papa habet summam temporalem potestatem disponendi de temporalibus rebus omnium Christianorum, in ordine ad bonum spirituale, lib. vii. cap. 6. Et propter maius temporum non solum utiliter, sed etiam necessario donati sunt Pontifici alisque Episcopis temporales aliquot principatus, lib. v. cap. 9. et omnino expediat, si possit eo sine iustitia et bellicis cladibus perveniri, ut omnes provinciae mundi ab uno summo Rego gubernentur, etiam in rebus politicis, lib. i. cap. 9. Et non repugnat Evangelio, quin aliquo modo possit fieri, ut idem sit Pontifex totius orbis, et imperator totius orbis, lib. v. cap. 40. « Nihil (ex ejus sententia) deest prater occasionem et vires, ut Papa semetipsum constitutus totius orbis imperatorem temporalem ». Resp.: Hoc corollarium rite infertur juxta regulas dialectice Lutherano-Calvinistica-Quodlibetico-sycophantica. Nam in primo proutiato Bellarmi fraudulenter Amesius omittit restrictionem illam « summarum temporalis potestatis, quod nempe sit indirecta, ac plane exordinaria; in perquam raris eventibus (etiam subinde in integri aut plurium secularium decursu vix semel) in actum secundum proditura. In secundo proutiato maligne detorquet in sensum alienum illud quod dicitur, « necessario » principatus aliquos ecclesiasticis donatos, omisso etiam eo, quod ex singulari Dei providentia id factum sit ». In tertio subdole retinet id quod Bellarm. dixerat, « non videvi fieri posse, ut sub unius regimen redigatur totus orbis, nisi magna vi, et multis magnisque bellis. In quarto effato excerptum particulam dicti Bellarmianam, omisso eo, quod mox sequitur, et quo vel solo omnis illa sycophantica texture Amesii dissipatur; nempe non debere emundem esse totius orbis imperatorum, qui sit simul Summus Pontifex, quia Christus voluit ad conservandam humilitatem, Pontificem indigere imperatoris defen-

sione, et simul imperatorem indigere Pontificis directione in spiritualibus.

Expediuntur cavilli Gerhardini.

Tandem videndum, quam terrificus prodet Achilles Gerhardi. Is thes. 69. « Bellaminus, inquit, fatetur, tempore Apostolorum, potestatem ecclesiastica a politica fuisse separatam. Ergo inter eas non est necessaria ejusmodi conexio, propter quam Pontifici summa potestas in temporalibus indirecta competit. » Resp.: Entymema nimis elumbis! ac si ita arguerem: tempore Apostolorum nullus rex aut imperator fuit Christianus: ergo non necessaria annexa est officio Pontificis aut Sacerdotis ea potestas, ut possit etiam reges aut imperatores a predictis absolvere: *non posse: immo prueriliter!*

Thes. 71 et 83. Ex eo quod Bellarminus dixit: Regem, dum fit Christianus, non perdere regnum terrenum etc. Gerhardus sic arguit: « Atqui si Pontifex supremam illam in temporalibus potestatem obtineret vel indirectam, certe reges et principes, quando fiunt Christiani, perderent supremam in regno suo potestatem, siue Christi beneficium illis obcesset ». Non magis vere hoc assumitur, ac si quis diceret: Si rex habet vel indirecte potestatem in omnia bona eorum, qui in ejus migrant regnum ex alterius tyranni dominatu, certe talis novus civis perderet dominium in sua bona qua intulit, adeoque beneficium illud, quo in justi regis ditionem recipitur, illi obcesset. Inepta et iniqua utique haec foret querela: cum omni bona viro et civi ex justitia legalis dictamine debeat esse dulce et decorum, non tantum bona fortuna, sed etiam sanguinem vitamque pro salute reipublica profundere.

Thes. 78 et 87. sic arguit ex Bellarmio: « Christus, et Petrus, numquam sibi arrogarunt potestatem in imperatorem, ne quidem indirectam. Ergo si Pontifex vult esse Christi Vicarius, et Petri heres, itidem sibi ab ea temperare debet. » Vecors illatio, et ineptum antecedens Gerhardi, non Bellarmini. Hic enim ita loquitur: Christus numquam exercuit in hoc mundo regiam potestatem. Quasi vero ideo Christus non habuerit in actu primo perfectissimam potestatem in imperatorem et omnes alios.

Thes. 81. Quia Bellarm. dixerat: « Eo quod vires defuerunt primis saeculis Ecclesiae, non deposuisse Neronem, Julianum, et similes, colligit Gerhardus » quod possent subdit bona conscientia subesse magistratu hæretico ». Resp.: Oppositorum potius inferatur, si vires suppetant. Si vero haec deficiant, aut fugere, aut tolerare debent durum jugum, quatenus sine lesione religionis tolerari potest. Ridicula porro sycophantia est Gerhardi, cum ita concludit: « Et quid opus est ad deponendos magistratus hæreticos viribus temporalibus, cum ex hypothesi Hildebrandina secta addictorum, insidiis etiam aduersus eos uti, ac veneno, vel per sicarios e medio tollere licet ». Respondeo: Hanc hypothesis non e Catholicis, sed ex calumniatorum commentis deprimuntur.

Thes. 85. ita cavillatur: « Juxta Bellarm. lib. v. de Rom. Pont. cap. ult. Pontifex ut Pontifex non habet politicum dominatum. Ergo hunc non habet et Pastor, non habet ex Christi institutione: ergo nec ex verbis Christi: *Pasce oves meas* ». Resp.: Concedo totum de politico dominatu: quid vero hoc ad potestatem indirectam in temporalibus? Non est hec dominatio politica, sed vere spiritualis, qua facit politicam servire animarum.

Thes. 87. ait: « Idem. Bellarm. lib. iv. de justific. cap. 13. arctissimo et individuo nixa invicem conjungit mandatum et vires implendi. Ergo si verba Christi, *Pasce oves meas*, includerent mandatum de rigibus hæreticis et solo deturbandis, utique etiam vires illud implendi Petrus et Christiani in primitiva Ecclesia habuissent. Sed non habuerunt ejusmodi vires: ergo non præceptum ». Resp.: Etiam hoc argumentum Quodlibeticum-Lutherana perquam dignum est: Concedo autem totum. Nam non omnes leges universales obligant hic et nunc absolute et sine ulla hypothesi; aliquo nullus esset princeps, qui ob virium defectum nequiret contra invasorem potentiores, suos subditos defendere, quod ei præceptum est; nullus pater egenus, qui nequiret suos liberos aere, in imperatorem et omnes alios.